

2. AZ ÉGBŐL POTTYANT KÖZÉNK

Mit jelent a szépség? A világ mögött egy másik világ; néha direktben látod, néha álmodban. A legszebb festmény (*A holtak szigete*); a legszebb nő (Oona Chaplin); a legszebb autó; a legszebb lemez (Chet Baker: *Let's Get Lost*); a legszebb szobor (Edmundo Chillida: *El peine del viento*). Anya és apa képe, fiatalok, egy kertben állnak, rózsabokrok között, átfogják egymás vállát, *még* szeretik egymást. Mi szűrődik át ezen? A tökéletes világ. Átjő a rászteren. A test elemeire bomlik, majd újra összeáll. Ehhez mi kell? A laikus válasz: át kell vinni a struktúrát. Vagy emlékezni kell rá. Egy időben gondolkodtam jobb reprodukciókon, de elvettem az ötletet. A géppapír, sárga széleivel, és a rátapadt festéktömeg. Jó ez. Arra emlékeztet, hogy ez *nem az*, amit valójában látsz...

*

Miután az utolsó diákot is sikerült kiküldenem az irodámból, összepakoltam egy kicsit. Az íróasztalon kupacokban álltak a könyvek, az egyik kupac tetején a kávésbögrém állt. Fogtam a szemétkosarat, a székre állítottam, és átnéztem néhány iratot. Ami nem kellett, összetéptem, majd a kosárba dobtam; szeretem a szakadó papír hangját. A kávé elfogyott, az íróasztalon is rend lett. A számítógéphez ültem, megnyitottam a böngészőt, és rossz szokásomhoz híven beleírtam a nevem. Kicsit várni kellett, aztán megjelentek az adatok: az óráim címe a tanrendből, aztán néhány folyóirat, meg weboldalak, ahol az írásaim jelentek meg. Néhány honlapon fényképek is voltak és az egyikén – mely valami régi kiállítás megnyitóján készült – észrevettem saját magamat. Középkorú férfi, elhordott zakóban, kopasz homlok, keskeny arc, vézna kezek és lábak, elálló fülek. A kiállításon ácsorgó emberek között megpillantottam Kálót. Próbáltam emlékezni, hogy láttam-e akkor, vagy sem – de nyilvánvalóan ott volt, a fénykép bizonyítja ezt. Fölényes arcát egy kép felé fordítja, elfeledkezik a külvilágról, sűrű fekete haja a szemébe lóg, sötét zakó, fehér ing; az elnyűtt ruha is jól állt karcsú alakján. Káló igazi dandy volt, szép és okos, feltűnő és extravagáns, félig művész, félig filozófus, a nők örök kedvence. Bezártam az oldalt, és most Ká-

ló nevét írtam bele a keresőbe. Egyetlen találat sem volt. Visszaléptem az előző oldalra, és kinyomtattam a fotót, amin Káló szerepelt; a képet a táskám zsebébe süllyesztettem, majd bezártam az irodajárat és hazamentem.

A keskeny hegyi út szélén autók parkoltak, ráterpeszkedve a gyalogos közlekedést szolgáló területre, de már megszoktam őket. A környék valaha szőlőhegy volt, de a présházak eltűntek az idők során, a hegyoldalon most roskatag villák és szép új családi házak váltogatták egymást. Mikor a házamhoz értem és kinyitottam a kaput, körülnéztem. Tudtam, hogy a kulcszörgés hangjára elő fog jönni Stan. Egy macska. Szeretem, ha járkál körülöttem, vagy összegömbölyödve alszik valamelyik fotelben, ennek fejében elviselem a macskaszőrt vagy azt a néhány bolhát, amit behurcol. A nappaliba lépve a táskám ledobtam a fotelbe, és a lemezjátszóhoz mentem. Bekapcsoltam az erősítőt és feltettem egy lemezt, Quincy Jones 1974-es *Body Heat* című albumát. Megint eszembe jutott Káló. Kinyitottam a táskát, előszedtem a fényképet, a kópiát, amit a nyomtató gyártott belőle, és az íróasztal fölé erősített táblára tűztem. A tábla valamikor emlékeztető volt, telefonszámokkal, névjegyekkel és egyéb cetlikkel, de ezek, gyakorlatias részleteikkel, lassan a margóra szorultak, majd teljesen eltűntek a falról. A táblát most a netről kinyomtatott képek borították, néhány újságkivágással kiegészülve. Ha valami megtetszett, egyszerűen csak kinyomtattam és idetűztem. Egy pillanatra úgy tűnt, hogy Káló elfordítja arcát, nem a képet nézi, mely előtt a fotós megörökítette, hanem komoran bámul a szoba mélyébe, ajkán baljós mosollyal, mint aki tud valamit, valami fontosat, amit mások még nem. Mellette – szintén az internetről – egy 1960-as Citroën DS 19 parkolt, melyről Roland Barthes így ír:

Semmi kétség, az égből pottyant közénk, mivel elsősorban a legfölkételesebb tárgyként vonja magára a figyelmet. A tárgy ugyanis, ne feledjük, a természetfeletti világ hírnöke: s nem csupán tökéletességénél, teljesen zárt formájánál fogva, nem csupán azért, mert semmi sem utal benne eredetére, vagy, mert anyaggá változtatja az életet (az anyag tudniillik sokkal varázslatosabb az életnél), hanem azért is, mert egy olyan csönd hordozója, mely része-

se a csoda birodalmának. És az új Citroënben minden megvan, ami az idegen égitestről ideszármazott tárgyat jellemzi...

Mi ragadott meg ebben: az autó álomszerű tökéletessége (*stílus, stílus és még egy kis stílus*), mely egyszerre hirdetett precíz tervezést és excentrikus különállást, vagy az anyag varázslatos hatalmáról halandzsázó gnosztikus szöveg – rejtély. Vagy mégsem?

*

Eltelt néhány hét. Káló kézírata – mely voltaképp az egész történetet útjára indította – postán érkezett; a borítékról hiányzott a feladó neve. Erős, barna boríték volt, nyomtatott betűkkel címezve; valaki egy húszoldalas kéziratot küldött nekem. A szöveget özönvíz előtti szövegszerkesztővel írták, és annyiszor lefénymásolták már, hogy alig lehetett elolvasni. Ahogy a fotel mélyén, térdemen a borítékot egyensúlyozva először olvastam Káló irományát, nem ragadott meg különösebben. Zűrzavar és bennfentes utalások, sietségtől hebegő közlésvágy, elszórt hivatkozások mesterünk műveire. A különbségek ellenére magamra ismertem benne. A felszín más volt, de belül, a mélyrétegekben, ahol a fontos dolgok történnek, nem volt különbség köztünk, ez az igazság. De ki küldhette a levelet? Maga Káló? Félretettem a kéziratot, levettem a telefont a polcra, fogtam a telefonkönyvet és kikerestem a telefonszámát. Tárcsáztam. A telefon zümmögött, vártam egy ideig, aztán abbahagytam a próbálkozást. Nem csodálkoztam a dolgon, tudtam, hogy Káló valahogy... kiszállt. Nincsen már köztünk. Nem látja senki. Ha látják, nem beszél senkivel. Én az elmúlt években egyszer-kétszer láttam, talán. Az egyik esetre jól emlékeztem: egy kocsmá kilincsen lógott, félig térdelve, félig a földre terülve, mint egy ledobott kabát. Méltatlan helyzet volt, nem volt kedvem odamenni hozzá. A másik esetben néhány összetolt széken aludt egy sörözőben. Akkor odamentem hozzá, de nem tudtam felébreszteni. Nos, akár ő küldte a levelet, akár nem, itt volt az alkalom, hogy újból találkozzak vele, legalább lesz miről beszélünk, sok közös témánk amúgy sem volt már.

Káló meglátogatásához nem kellett sok előkészület. A rend kedvéért megpróbáltam felhívni újra, de nem vette fel se ő, se más. Levetettem az otthoni nadrágomat, felhúztam az utcait és egy tiszta inget. Megittam a kávé maradékát, felkaptam a kéziratot és a háztizsákomba tettem. Fogtam a macskát, kivettem az ajtón, és bezártam a lakást. Elindultam a belváros felé. A buszmegállóban pár ember várakozott, és az út hajlatában megpillantottam a buszt, amint a forgalommal birkózott. A busz megérkezett, és én felszállhattam a nyári emberbűzbe. A kallantyúkon fáradt emberek lógtak, óvatosan kerülgettem az izzadt fejeiket és a párolgó hónaljakat. Végre eljutottam az egyik nyitott ablakhoz. Feltettem a fejhallgatómat, bekapcsoltam a CD-lejátszót. Hallgatni kezdtem Prince egyik régi albumát. A busz összeviszsa kanyargott a belvárosban, hogy minél több utast szedhessen fel, majd nekivágott a külvárosnak, ahol Káló lakott. Mereven néztem az utcát, az utasok érdektelenek voltak, fáradt arcok, lepusztult ruhák. Néhány megálló után leszálláshoz készülődtem. A város legszélén jártunk, az enyhén lejtő domboldalon húzódó kukoricaföldet sűrű panelek takarták. Miután leszálltam és végigbaktattam a forró járdán, kezdtem úgy érezni, hogy mielőtt felkeresem Káló lakását, innom kellene valamit. Találtam egy bódét az egyik panelház tövében, előtte kisasztal, néhány kerti székkal. Megkerültem egy kiszáradt virágágyást, a hátizsákomat letettem az egyik székre, és a pulthoz mentem. Fiatal lány állt mögöttem, fekete tincsei csillogtak a sűrű hajszelétől, mintha elolvadni készültek volna a melegben. Középiszolás volt, arra várva, hogy vége legyen a napnak, és a strandra mehessen. Rendeltem egy sört, leültem, ittam néhány kortyot és újra elővettem a dossziét a „Káló” felirattal. Rájöttem, hogy most semmi kedvem beleolvasni, csak legyezgettem magam vele a melegben. A pult mögötti polcon rádió állt, a zenét hallgattam, meg a rádiós DJ fásasztó vicceit közben; megittam a maradék sört és elköszöntem. Nem lehetett tovább halogatni a dolgot, odaballagtam a közeli lépcsőházajtóhoz, megkerestem Káló foszladozó nevét a kaputelefonon, és csöngettem. Az ajtó hangos kattanással kinyílt. Talán így volt bekötve.

A lépcsőházban majdnem sötét volt, különösen a kinti fényorgia után. A liftajtóhoz léptem és hívtam a liftet. Pár emelettel feljebb acélsodronyok csapódtak valami vaslemezhez, a lift ereszkedni kez-

dett. Sokáig tartott, míg felértem a nyolcadik emeletre, a lift ócska, бүдös és lassú volt. Végül megállt és kiléphettem a lépcsőházba. A keskeny ablakokon keresztül el lehetett látni délre, az ország határai felé, mintha arrafelé nem is lennének települések, csak kukoricaföldek, száraz gazzal borított tarló, meg poros akácfaék. Káló a liftajtóval átellenes oldalon lakott. Egy pillanatig bámultam a fakó réztáblát, melyen még mindig Káló apjának neve állt, és becsengettem. Vártam egy kicsit, aztán újra csengettem. A szomszéd lakásban elhallgatott a rádió, ahol ugyanaz a csatorna ment, mint lent a kis бүfében, és tudtam, hogy valaki rögtön kinyitja az ajtót, és megkérdezi, kihez jöttem. Megfogtam a kilincset és lenyomtam. A zár nyitva volt, gyorsan beléptem a lakásba, és betettem az ajtót a háttam mögött. Hallgatóztam, de a szomszéd lakás ajtaját nem nyitották ki; talán a kémlelőnyíláson lestek kifelé, vagy egyszerűen csak tévedtem.

– Káló! – mondtam hangosan, de válasz nem érkezett. Körülnéztem a kopár előszobában, a fekete vasból készült fogason egy bőrkabát és egy világosbarna zakó lógott. Kálónak pillanatnyilag nem sok szüksége lehetett e ruhadarabokra, a városban hetek óta kánikula tombolt. A nappali ajtaja az előszoba legvégéből nyílt. Halkan kopogtattam, a forma kedvéért, majd beléptem. A jól ismert látvány fogadott, a filozófiai és művészeti könyvekkel zsúfolt polcok, a dohányzóasztal és a fotelek a régiiek voltak. Az erkélyablak előtt álló íróasztalon megpillantottam egy régi számítógépet, a házat és a monitor tokját sárgásbarnára ette az idő és kosz. Az erkély nyitva állt, a függöny behúzva, a levegő nem mozdult, csak a mozgásom kavarta fel kissé a pállott füstszagot. Kiléptem az erkélyre. Az egyik végében néhány poros kövirózsa küzdött az életéért valami faládában, a másikban pedig kiszolgált karosszék állt, az ülésre rakott párnán hamutartó, teli csikkekkal. Nem gondoltam semmi különörsre. Káló vagy a másik szobában alszik, vagy elment valahová és nyitva hagyta az ajtót, amilyen szórakozott. Átsietem a nappalin, kopogtam a csukott kisszobaaajtón, résnyre kinyitottam és belestem. Káló a földön feküdt. Aztán észrevettem, hogy egy matrac van alatta. A szoba majdnem üres volt, a matraccal szemben, a fal mellett kisasztal, néhány irattartóval, füzetekkel, jegyzetekkel. Káló aludt,

de nyitott szemmel – ez félelmetes volt. Bizonytalan voltam, néztek körül, vagy ébresszem fel? Arra gondoltam, hogy biztos mélyen alszik, kár lenne felverni hirtelen, másrészt ellenállhatatlan vágy ébredt bennem, hogy átvizsgáljam a fal melletti asztalon álló dossziék tartalmát.

A jegyzetek arról árulkodtak, hogy szerzőjük nem sokat változott az utóbbi években, ugyanazok a problémák, ugyanazok a gondolatok, ugyanazok a művek foglalkoztatták, mint akkor, amikor megismertem. És az emberek is – próféták, látnokok, különcök, rögeszmések –, Káló elméjében minden egy srófra járt. [Hogyan kerültem ebbe a társaságba – nem tudtam volna megmondani. Káló és én! Éveken keresztül kucorogtunk a kalodaszerű padokban és hallgattuk mesterünk hol elbűvölően indázó, hol tárgyilagosan precíz szavait. *Az Örökkévaló létéről való lemondás maga az emberi szubjektivitás... az ember nem Isten egzisztenciájában hisz, hanem az ember teremt Isten számára egzisztenciát.* „Ti vagytok a tanúim, hogy vagyok” (Ézsaiás). *Isten az abszolút múltba húzódik vissza – ez a görög mitológia világa.* Én jegyzeteltem (azok a füzetek még mindig megvannak); Káló nem írt le semmit, mintha a mester gondolatai egyenest az elme legtitikosabb zugába áramlanának egy hangregzésből formált készüléken át. Shabda; hallgatni a tudást.]

Egy pecsétfoltokkal elcsúfított füzetet vettem fel. Rongyos lapjait acélspirál fogta össze, a borítólapon, az előre nyomtatott vignettaformán ennyi állt: *A fekete hús.* Megszoktam már Káló dolgait, azt hittem regény, novella, vagy hasonló. A fekete hús ugyancsak ismerős volt: a *Meztelen ebéd*ben így neveznek valami undorító pszichedelikus micsodát. Az igazat megvallva csodálkoztam is, meg nem is. Rövid feljegyzések és hosszabb elmefuttatások váltakoztak a füzet lapjain. („*Másnak mutatom magam, mint aki vagyok; saját idegenségem és másságom elől egy magam teremtette másikba bújok; olyannak mutatom magam, amilyennek látszani akarok (és ami nem vagyok); mássá válok, hogy kicselezzem a halált.*”) Miközben a koszos papírlapokat futtattam az ujjaim között, arra gondoltam, hogy Káló a szabadba, talán az erdőbe is magával vitte a füzetet, ott is készített feljegyzéseket. Az orromhoz tartottam: fű-, avar- és gombaszaga volt. Ahogy kinyitottam, rovartetemek, levéldarabok és erdei föld morzsái potyogtak belőle. Egy helyen fűszál volt a fű-

zetbe fektetve, könyvjelző volt talán. Az *X-aktákról* szóltak a bejegyzések, úgy látszik, Káló rákapott a nézésére, és utána összefoglalta mindegyik epizód tartalmát.

Az *X-akták* és Káló – ez valami új volt. És sehogy se illettek össze! Olvasgattam a kusza sorokat – az örület kopár tárgyyszerűsége, rögeszmés precizitása beszélt hozzám. A füzet egyik lapján különös adatsort pillantottam meg: Hajas: *Restored Huxley*, Burroughs és Huxley találkozása; a Vörös Ház, Dr. Nyíró és egy telefonszám. A szemetesből kivettem egy darab papírt, felírtam rá a számot és a nevet. Megfordult a fejemben, hogy magammal viszem a füzetet, de aztán arra gondoltam, hogy ez túlzás lenne (hogy beleolvastam, az is túlzás volt), sőt lopás. Viszont volt ott valami más. Légmentesen záródó üvegedény állt az asztalon, széles és lapos, régen az orvosi műszerboltokban lehetett kapni hasonlót, tele ürülékszerű vacakkal. Megráztam egy kissé, tartalma úgy kocogtatta az üvegfalat, mint a szentjánoskenyér héja. Kinyitottam és megszagoltam: ürülék, fahéj és erdei gombák szagát éreztem. Hátrahőköltem, aztán újra fölé hajoltam és szippantottam egyet. Aztán még egyet. Fura dolgok jutottak eszembe: apa zenéje (alig emlékeztem rá), aztán hínárleveleket láttam (mintha zöld zseléből gyúrták volna őket), közöttük halacszkák. Villanás. A hátizsák zsebéből elővettem egy nejlonzacskót és beleszórtam néhány darabot az üveg tartalmából. Bezártam az üveget, megráztam, hogy ne legyen feltűnő: néhány darabka hiányzik belőle. Kálóra pillantottam, és hirtelen eszembe jutott: mi lett volna, ha felébred időközben? És mi van, ha meg se ismer? Agyonver talán. Megfogtam a vállát és megráztam. Káló mormogott valamit és aludt tovább. Persze tudtam, hogy nem alszik. Más hol járt. Arra is gondoltam, hogy orvost kellene hívni, de aztán elvettem ezt az ötletet. Képtelenségnek tartottam, hogy beleavatkozzak Káló életébe, melyet művészi gonddal épített fel, és amelynek mostani, szánalomra méltó állapota is fontos, jelentéssel rendelkező része volt, talán. Ezen már nem lehet segíteni, gondoltam végül, valamelyest megkönnyebbülve, hiszen a mentőknek való telefonálás kontrollálhatatlan események láncolatát indította volna el. Elhagytam a lakást.